

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

The relationship between the transformational leadership of school
administrators and teachers' competency in the 21st century under
the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1

อารักษ์ แตนน้อย^{1*} เสริมทรัพย์ วรปัญญา² สรรชัย ชูชีพ³

Arruk Taengnoi¹ Sermsup worapanya² Sanchai Choocheep³

¹⁻³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

*Corresponding author email: arruk32@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 (2) ศึกษาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 308 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 123 คน และครูผู้สอน จำนวน 185 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านภาพรวมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาพรวมพบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ ($r_{xy}=0.124$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research aimed to: (1) to study the transformational leadership of educational institution administrators; Under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1 (2) Study the competency of teachers in the 21 st century Under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1 and (3) Study the relationship between the transformational leadership of school administrators and teachers' competency in the 21st century under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample group in this research consisted of 308 people, consisting of 123 administrators and 185 teachers. The tools used were Research is a questionnaire. Data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and correlation coefficient analysis. The findings indicated that:1) transformational leadership of educational institution administrators Under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1, the overall picture is at a high level. 2) Teacher competency in the 21 st century, under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1, in the overall aspect is at a high level, and 3)) Results of the analysis of the relationship between transformational leadership of school administrators with the competency of teachers in the 21 st century under the Lopburi Primary Educational Service Area Office, Area 1. Overall, it was found that overall there was a low positive relationship ($r_{xy}=0.124$) with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Transformational leadership; Competency of teachers in the 21 st century; Relationship

บทนำ

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 นั้นก็คือ “ครู”แต่ในปัจจุบัน บทบาทและความสำคัญของครูได้ลดน้อยลงเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ ไอแพด หรือสมาร์ตโฟน แค่นี้เพียงปลายนิ้วสัมผัส สารพัดคำตอบก็แสดงขึ้นมาได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ ผิดกับภาพของครูที่ยืนสอนหน้าชั้นเรียนคอยบอกให้นักเรียนจดหรือท่องจำสิ่งที่ควรรู้ภาพของนักเรียนที่อ่านเอกสารประกอบหรือเลคเชอร์โน้ตไปพลางๆ ระหว่างครูบรรยายหน้าห้องภาพของครูผู้สอนที่พยายามสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ด้วยการสอดส่องดูว่ามีนักเรียนคนใดหลับ พูดคุยกันไม่สนใจการสอนของครูครูก็จะคอยเรียกนักเรียนให้ตอบคำถามหรือทำโทษด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเด็ก (สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, 2556) บทบาทของครูยุคใหม่คือทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองให้ได้เต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะเทคโนโลยีในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและล้ำสมัย ผู้คนในยุคใหม่จึงต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา ดังนั้นครูต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีและคอยแนะนำแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเด็กอย่างเข้าใจ และพร้อมที่จะทุ่มเทวิชาความรู้ด้วยวิธีการสมัยใหม่ตามธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม แม้เทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถของครูยุคใหม่อาจจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้แต่สิ่งที่ครูสามารถที่จะบอกนักเรียนได้ว่าข้อมูลใดสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตจริงได้หรือวิธีการเลือกใช้เครื่องมือที่ถูกต้องนั้น ควรเป็นไปในแนวทางใด แต่สิ่งที่สำคัญที่

จะหาไม่ได้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่คือ ศีลธรรม คุณธรรม ที่ครูสอนถ่ายทอดให้เด็กซึ่งเป็นส่วนสำคัญอันจะถูกพัฒนาไปพร้อมกับสติปัญญาเพื่อให้ความรู้ก่อนาคตของชาติอย่างถูกต้องสมบูรณ์ยั่งยืนต่อไป (สุริยา ช้องเสนาะ, 2558) ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสร้างสรรค์ เด็กและเยาวชน ให้เกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 อีกปัจจัยหนึ่งที่คงไม่พูดถึงไม่ได้ เพราะอาจมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องไปถึงการสร้างสรรค์เด็กให้เกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงอาจมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการจูงใจให้ครูเกิดความต้องการที่จะพัฒนาตนเองกับสมรรถนะในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ กำหนดนโยบายของหน่วยงาน เป็นผู้ตัดสินใจนำสิ่งใหม่ๆ มาใช้งานในการบริหารงานและปฏิบัติงานราชการ เป็นผู้ตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ถ่ายทอดเยี่ยมปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้พัฒนากระบวนทัศน์ใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กรขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการใหม่ๆ ส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กรให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้มีเทคนิคใหม่ๆ พัฒนาหลักสูตรส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการบูรณาการทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ความสำเร็จในผลงานมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหาร ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานนั้นมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถ ในความเป็นผู้นำในการบริหารงาน เพื่อรวมพลังและใช้ประโยชน์ของบุคลากรที่มีอยู่ ให้ช่วยกันทำงาน และต้องรู้จักเลือกวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยให้บุคลากรผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจและก่อให้เกิดความร่วมมือ จากผู้ร่วมงานเต็มที่ ทั้งนี้เพราะหากภาวะผู้นำของผู้บริหารตรงกับความคาดหวังของผู้ร่วมงานมากเพียงใด ผลผลิตขององค์การจะสูงมากเท่านั้น ตามแนวคิดของ บาส, และอโวลีโอ (Bass, Avolio, 1994) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่า สามารถเห็นได้จากผู้นำที่มีลักษณะมีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตาม ให้มองงานของพวกเขาในแง่มุมต่างๆ ทำให้เกิดตระหนัก รู้เรื่องภารกิจ และวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นที่สนใจของนักวิชาการทางการบริหารทั้งในวงธุรกิจ อุตสาหกรรม รัฐบาล โรงพยาบาล รวมถึงวงการศึกษา จึงมีการเสนอว่าควรมีการพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 144 โรงเรียนได้วางเป้าประสงค์ในปีการศึกษา 2562 ข้อที่ 5 ไว้ว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (nt, o-net) สูงขึ้นเมื่อเทียบกับผลการทดสอบในปีการศึกษา 2561 ซึ่งผลการทดสอบที่ออกมาพบว่าผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (national test : nt) โดยเฉลี่ยลดลง 2.45 คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉลี่ย

ลดลง 4.63 คะแนน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (o-net)ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉลี่ยลดลง 1.43 คะแนน จากความสำคัญข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 เพื่อใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21อันจะส่งผลโดยตรงและเอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะการยอมรับนับถือ ความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อให้ครูเป็นครูยุคใหม่ที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังใช้เป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่สนใจ สามารถนำไปพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 144 คน และครูจำนวน 1,207 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น 1,351 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2565 เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) จึงใช้สูตรยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้คลาดเคลื่อนได้ 0.05 (สุวรรีย์ ศิริโคภาภิรมย์, 2546) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 308 คน โดยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างระหว่างผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษากับครูเป็นร้อยละ 40 : 60 ได้จำนวนผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา 123 คน และครู 185 คน และได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ แบบ

เป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่ม เป็น 4 อำเภอ ตามสัดส่วนประชากรของแต่ละอำเภอ เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม (questionnaire) เพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เพื่อใช้สอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศวุฒิการศึกษาอายุตำแหน่งหน้าที่วิทยฐานะประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาและ ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5ระดับ

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และมีประสบการณ์ทางการวิจัยมาเป็นอย่างดีจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและตัวแปรที่ต้องการวัด แล้วนำมาหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (index of item objective congruence : IOC) พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อมีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และได้มีการปรับปรุงในเรื่องความชัดเจนของข้อคำถามและภาษาที่ใช้ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ จากนั้นได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ซึ่งจำแนกตามแบบสอบถามพบว่า แบบสอบถามที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 ส่วนแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเป็นแบบออนไลน์ (Google forms) และส่งแบบสอบถามผ่านโปรแกรมรับส่งหนังสือราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 (smss) ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 308 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้ตอบแบบสอบถามแล้ว ได้นำมาตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน และนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ การกระตุ้นการใช้ปัญญา การคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

2. สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านภาพรวมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนสมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้สู่การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวกส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านพัฒนาหลักสูตร รายวิชา

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ ($r_{xy}=0.124$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการวางแผนในการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน ทั้งตัวบุคลากร และสถานศึกษา ตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ยังมีระบบงานออนไลน์ คือระบบสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา (SMSS) ที่สามารถช่วยลดงานเอกสารของโรงเรียนลง และยังสามารถบริหารจัดการงานต่างๆในโรงเรียนได้ครอบคลุมงานบริหารงานบริหาร 4 ฝ่าย (งานบริหาร 4 ฝ่ายได้แก่ ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป) จึงส่งผลให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สงบ อินทรมณี (2562) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีหลักการสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้และบริการของสถานศึกษา โดยมีการวางแผนและดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลให้พร้อมไปสู่การดำเนินให้บริการผู้เกี่ยวข้องต่อไปและยังกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศโดยการมีวิสัยทัศน์ในการใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในการบริหารจัดการสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ๆ มาสร้างความโดดเด่นที่แตกต่างจากสถานศึกษาอื่นๆ ให้ประสบการณ์ที่เหนือความคาดหมายกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงานวัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันให้ครู และผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์จากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และศักยภาพของครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องวางเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

2. สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านภาพรวมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน สมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้สู่การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวก และสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูมีความตื่นตัวกับเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันยุคสมัยอยู่เสมอ ประกอบกับการค้นหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองในปัจจุบัน ทำได้ง่ายรวมถึงปัจจุบันมีการกำหนดนโยบายให้ครูได้ทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ทำให้ครูมีการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี และมีการสร้างสังคมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันการที่ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถได้ด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเก่าๆ ที่เน้นการท่องจำ ไปสู่ครูยุคใหม่ที่ก้าวทันเทคโนโลยี เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้า วิเคราะห์ และสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำเทคโนโลยีต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและยังมีการถ่ายทอดความรู้ที่มีในตัวไปยังเพื่อนครูท่านอื่น จะก่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วในตัวครู เนื่องด้วยองค์ความรู้ที่มีในตัวครูแต่ละคนย่อมสั่งสมมาด้วยความรู้และประสบการณ์ การนำมาถ่ายทอดจึงเป็นรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นที่อยู่ในบริบท และสภาพแวดล้อมเดียวกัน ก่อให้เกิดประโยชน์และการนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างแท้จริงด้วยเหตุผลทั้งหมดดังกล่าวจึงส่งผลให้ครูเกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ริ

ชาร์ต ดูเฟอร์ และ รีเบ็คกา ดูเฟอร์ (Richard DuFour, & Rebecca DuFour, 2012) ได้อธิบายถึงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่จำเป็นต่อการสอนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยให้ข้อสังเกตว่าสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการทักษะชีวิต และทักษะการทำงาน คือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เป็นชุมชนที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และผู้ที่มีความชำนาญในกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ ผู้ที่เหมาะสมที่สุดที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน และตนเองเพื่อรับมือกับความท้าทาย และโอกาสในอนาคตที่ไม่แน่นอน และการออกแบบสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียน และตนเองเพื่อรับมือกับความท้าทาย และโอกาสในอนาคตที่ไม่แน่นอน และการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้แบบใหม่เพื่อสนับสนุนทักษะระดับชาติของสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้เห็นว่าการออกแบบอาคารเรียนแบบใหม่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ก่อนรูปแบบนั้นคือ การมีส่วนร่วม การแก้ไขปัญหา และการสื่อสาร ฉะนั้นการออกแบบอาคารเรียนแบบเดิมคือสโตร์กล่องสี่เหลี่ยมที่คุ้นเคยในปัจจุบันเหมาะกับโมเดลของโรงงานที่ล้าสมัยไปแล้วและสอดคล้องกับคุรุสภา (2562) กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)” เป็นกระบวนการที่สมาชิกร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ เรียนรู้ร่วมกันแบบ กลยาณมิตรทางวิชาการ ทั้งครู ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้เป็น “คนคุณภาพ” ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพ บุคลากรในโรงเรียนทำงานร่วมกัน สะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาวิชาชีพเพิ่มมากขึ้นอยู่เสมอและต่อเนื่อง

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาพรวมพบว่า ในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีระดับความสัมพันธ์ที่ต่ำ ($r_{xy}=0.124$) จึงสวนทางสิ่งที่ควรจะเป็น เพราะหากสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความเป็นเอกภาพแล้วนั้น ผลจากการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรควรอยู่ในระดับมากเช่นกัน ดังเช่นปรากฏในงานวิจัยของประสิทธิ์ สด้า (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายร่วมโพธิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ผลการวิจัยเรื่องการหาความสัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายร่วมโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันระดับมากในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเข้าถึงความรู้ และการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนนั้น มีความหลากหลาย และเข้าถึงง่าย โดยไม่จำเป็นต้องมีการรับคำสั่ง หรือปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชา ประกอบกับสื่อและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้ครูสามารถเข้าถึงนโยบายของส่วนกลางได้ง่าย โดยไม่จำเป็นต้องผ่านผู้อำนวยการสถานศึกษา แต่ถึงอย่างไรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ก็มีความสัมพันธ์

กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของณรงค์ศักดิ์ทองสาคร (2565) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารต่อสมรรถนะของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงรายกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย จำนวน 345 คน ผลการวิจัยในเรื่องของการหาความสัมพันธ์พบว่า ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับสมรรถนะครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองในด้านอุดมการณ์ความเชื่อ รวมถึงแนวคิดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างแน่วแน่ พัฒนาการควบคุมอารมณ์ความคิด กล้าใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา รวมถึงพัฒนาการปฏิบัติตน และบุคลิกภาพให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการใช้ประโยชน์จากการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) รวมถึงการฝึกอบรมต่างๆ ที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้น หรือผู้บริหารสนใจเข้าร่วมเอง

1.2 สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านภาพรวมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สมรรถนะด้านพัฒนาหลักสูตร รายวิชา ดังนั้น ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ควรพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ เนื่องจากหลักสูตรเป็นหัวใจหลักของการจัดการเรียนการสอน หากหลักสูตรที่ครูผู้สอนออกแบบหรือพัฒนาขึ้นนั้น จัดทำได้อย่างดี ตรงตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ก็จะส่งผลอันดีต่อผู้เรียนอีกด้วย อีกทั้งผู้บังคับบัญชาได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ควรมีการจัดการอบรมพัฒนา การสร้างและพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับครูในสังกัด อีกทั้งยังสามารถสร้างเอกภาพด้านนโยบายในด้านการจัดการศึกษากับครูในสังกัดได้อีกด้วย

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาพรวมพบว่า ในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีระดับความสัมพันธ์ที่ต่ำ ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จึงควรมีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูในสังกัด เพื่อความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา กระชับความสัมพันธ์ส่วนตัวให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อยกระดับความสัมพันธ์ระหว่าง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ทั้ง 2 เขต และมีการเปรียบเทียบกัน เนื่องจากการศึกษากรอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สามารถตอบโจทย์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสมัยใหม่ได้ ประกอบกับการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ทั้ง 2 เขต และเปรียบเทียบกัน จะให้ผู้บริหารต้นสังกัดทราบข้อมูลในภาพรวมทั้งจังหวัด และดูความแตกต่างกันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้งสองเขตได้ รวมถึงสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดลพบุรีได้อีกด้วย

2.2 ควรมีการศึกษาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในกรอบตัวแปรอื่นๆ เนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นการศึกษสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในกรอบตัวแปรอื่นๆ จะช่วยศึกษาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้ครบถ้วนรอบด้านมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของจังหวัดลพบุรี เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำสูงสุดของสถานศึกษา เป็นผู้กำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ก็คือผู้เรียน ดังนั้นการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของจังหวัดลพบุรี จะทำให้ทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีหลักการบริหารที่ยึดโยงกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- คุรุสภา. (2562). *การเสนอโครงการเพื่อขอรับเงินอุดหนุนกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ประจำปี 2562*. (ออนไลน์). (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2567). จาก <http://www.local.moi.go.th/2009/pdf>
- ณรงค์ศักดิ์ ทองสาคร. (2565, เมษายน). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารต่อสมรรถนะของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 10(4), 13.
- ประสิทธิ์ สด้า. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายร่วมเพื่อสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่*

- การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 353 - 360.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. (2562). รายงานผลการดำเนินงาน สพป. ลพบุรี เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2567). จาก <https://sites.google.com/site/policylopburi1/phaen-ptibati-kar-praca-pi-khxng-sphp-lphburi-khet-1-pi-2563>.
- สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2556). การเปลี่ยนแปลงโลกของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 15 เมษายน 2563) จาก http://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/unit_files/filesdownload/2013-03-27%E0%B8%A1%E0%B8%B5.%E0%B8%84.2556.pdf.
- สุริยา ช้องเสนาะ. (2558). บทบาทของครูไทยในศตวรรษที่ 21. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 15 เมษายน 2563) จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=28182.
- สุวริย์ศิริ โภคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- Bass., & Avolio. (1994). *Through transformational leadership*. (Online) (Retrieved March 20, 2020) from https://books.google.co.th/books?id=_z3_BOVYKIC&printsec=frontcover&hl=th&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
- Richard DuFour, & Rebecca DuFour. (2012). *The School Leader's Guide to Professional Learning Communities at Work*. U.S.A.: Solution Tree.